

I kamp for sosialistisk enhet

Taler
Reidar T. Larsen

Dato
2 november 1973

Sted
Oslo

Omstendigheter
NKPs 14. landsmøte

1 Kamerater!

Norges Kommunistiske Parti holder sin 14. kongress, og feirer sitt 50-års jubileum i en særlig gunstig politisk situasjon.

5

For vel et år siden var partiet engasjert i den store kampen for å sikre folkets selvråderett og hindre Norges innlemmelse i EEC, en kamp som endte med en maktfull folkeseier. For mindre enn 2 måneder siden vant vi sammen med våre forbundsfeller i Sosialistisk Valgforbund en overveldende seier ved stortingsvalget. Partiet er på alle felter av sin virksomhet i solid framgang. Bedre kunne vi ikke ha tilrettelagt partiets 50-års jubileum.

10

Vi er fortsatt inne i denne mest labile periode i vårt lands politiske liv som vi har hatt siden 1945.

15

I denne perioden opplever vi hvordan lange årrekkes misnøye og mistilpasning til den førte politikken blir løst ut. Den langvarige, nesten stivnede, såkalte politiske stabilitet er brutt. Hundretusener nyorienterer seg. Av helt avgjørende betydning er opprettelsen av den sosialistiske fellesfronten, som med ett slag har forandret styrkeforholdet i norsk arbeiderbevegelse.

20

Både internasjonale og nasjonale forhold har vært medvirkende til disse forandringene. Egentlig er det den kalde krigens demninger som for alvor har begynt å bryte sammen, og i dette sammenbruddet ligger mer enn to desenniers oppsamlede erfaringer.

25

I denne tidsbolken har folket vårt opplevd et oppkonstruert verdensbilde rase

sammen. Amerikas Forente Stater som i de første etterkrigsår da Norge ble
30 drevet inn i Nato, var framstilt som frihetens og demokratiets sikre beskytter i
verden, står ribbet og avslørt for folkene som frihetens og demokratiets mest
hensynsløse og farlige fiende. I dag ser de overveiende deler av det norske folk
USAs sanne ansikt: en imperialistisk stormakt som har strebet etter
verdensherredømmet, et utartet kapitalistisk samfunn i indre oppløsning.

35 Livet har sine egne lover. Det norske folk ble ikke forent med de
undertrykkende kolonimakter som NATO-medlemskapet gjorde til Norges
offisielle allierte. Folket kjenner seg knyttet til de land og folk som har reist seg
mot undertrykkerne, for sin nasjonale og sosiale frigjøring.

40 Denne tidsperioden begynte med USAs krig i Korea og gikk ut med USAs
sammenbrudd i Vietnam. Knappt noe har spilt så stor rolle for de politiske
forandringer i Norge som det vietnamesiske folkets lange og heroiske kamp mot
den brutale amerikanske militærmakten. Sammenhengen mellom de
45 internasjonale og nasjonale forhold går da også fram av at den norske regjering i
løpet av den siste tid har anerkjent såvel Nord-Korea som Nord-Vietnam og
Den tyske demokratiske republikk.

Dette er illustrerende vitnesbyrd om sosialismens og de demokratiske
50 verdenskreftenes styrkede stilling internasjonalt og i vårt eget land. Trass i farer
og enkelte tilbakeslag er det sosialismen som hele tiden er i framgang i verden.
Den verdensfredskonferansen som nettopp har funnet sted i Moskva, og de
pågående forberedelsene til en sikkerhetskonferanse som kan bane vei for en
varig fredsløsning i Europa, for nedbryting av militærblokkene og for allmenn
55 internasjonal avspenning og nedrustning, er ytterligere vitnesbyrd om at
framskrittstrefter har initiativet og stadig blir sterkere.

Like utvilsomt som at den internasjonale utviklingen har hatt betydning for den
politiske utviklingen i Norge, er det også at våre egne nasjonale problemer og
60 forhold har spilt en vesentlig rolle. Det vokser fram en stadig sterkere uro i
folket over samfunnsproblemer som ikke bare forblir uløste, men som stadig
vokser og tilspisser seg.

Det dreier seg om den overhåndtakende konsentrasjonstendensen som stadig
65 øker pressproblemene og vantrivselen i noen tettområder, som fører til
avfolkning i andre, og stadig større områder av landet, og som driver titusener ut

i en nedbrytende pendlertilværelse. Det dreier seg om sjokkarterede bedriftsnedleggelses som truer små lokalsamfunn med utslettelse og driver nye familier ut på vandring, det dreier seg om den tiltakende tendens til å sette arbeidskraft som nærmer seg 50-årene eller er funksjonshemmet, utenfor arbeidslivet, det dreier seg om alarmerende forurensinger og miljøskader, om naturødeleggelser og rovdrift på våre naturressurser, om en stadig økende nedleggingstakt i vårt jordbruk og om livsgrunnlaget for vår fiskerbefolkning, om andre forhold som griper inn i folkets liv.

Også på alle disse områdene foregår det hurtige forandringer, med det er forandringer som ikke er gode for menneskene som skal arbeide og leve her.

Alle disse problemene kan føres tilbake til en grunnleggende årsak: Vårt samfunn er et kapitalistisk klassesamfunn hvor en liten gruppe mennesker behersker og styrer utviklingen etter sine egne snevre profittinteresser. Storkapitalen har fått gå fram, og den går fortsatt fram som den selv vil, uten hensyn til de samfunnsmessige problemene den skaper.

Hele vår kamp er derfor rettet mot dette sentrale punktet. Storkapitalens makt må brytes ned. Folket må sikres herredømme såvel over landets økonomiske som politiske utvikling.

Konsentrasjonen av utenlandsk kapital på stadig færre hender pågår med økende hastighet i Norge. Situasjonen i bankvesenet er illustrerende, mens vi i 1945 hadde ca. 100 forretningsbanker er dette tallet nå redusert til 32. Men fire av disse 32 bankene disponerer mer enn 60 % av den samlede forvaltningskapital.

Kampen om folkets virkelige råderett og makt er en naturlig fortsettelse av kampen mot landets innlemmelse i EF, som førte til den mektige folkeseieren.

Denne kampen ga viktige erfaringer. Hvordan kunne folket seire i en slik kamp som ble ført mot de tilsynelatende overmektige kreftene som behersket statsapparatet, de vesentlige informasjonsorganene og de samlede kapitalkreftene?

Kampen ble vunnet fordi det i vesentlig grad lyktes å samle landets industriarbeidere, og funksjonærer, bønder og fiskere, andre små

næringsdrivende og intellektuelle i en felles front, og fordi skillende spørsmål ble holdt utenfor den brede folkebevegelsen.

110 Hvilke muligheter har vi så til å sikre den seieren vi vant under folkeavstemningen? I hele den tid framover vi har noenlunde oversikt over, vil disse mulighetene være svært gode. Posisjonene er sterkere nå enn de var før folkeavstemningen. Et av de mål vi stilte ved stortingsvalget for å sperre mulighetene for undergravende framstøt fra regjeringen og Stortinget, var å
115 vinne minst 52 representanter som erklærer seg mot EEC-medlemskap. Det ble valgt 65.

Meningsmålingene understreker også at motstanden i folket er vokset etter folkeavstemningen, og det har svært naturlige grunner.

120

Det er slått dundrende fast at de dystre forutsigelsene om økonomisk katastrofe som EEC-tilhengerne anstrengte seg for å få folket til å tro skulle gå i oppfyllelse hvis landet ikke kom med i EEC, er falt sammen som det ynkelige
125 propagandaskrot det var.

Et år etter folkeavstemningen er Norge inne i en økonomisk aktivitets- og ekspansjonsperiode vi ikke har hatt maken til. Ikke minst de industrigrenene som påberopte seg dommedag hvis Norge ble stående utenfor EEC, er kommet
130 opp i en storstilt eksportøkning og halser i vei med de største utvidelsesplaner. De har tydeligvis ingen vansker med å glemme sine forkynnelser før folkeavstemningen.

Dette er blitt vanskeligere for meningsfellene deres i Danmark og Storbritannia, som det lyktes å drive inn i EEC. De kan ikke glede seg over denne samme
135 utviklingen.

Enkelte økonomiske problemer er likevel skjerpet det siste året. De er ikke knyttet til de industrigrenene som jamrer seg over tollmurene. Tvert imot gjelder
140 disse problemene de industrier som må ta påkjenningene av den utvidede frihandelen som også handelsavtalen med EEC fører med seg.

Det kan bli nødvendig å gjennomføre særlige forholdsregler for å beskytte t. eks. vår tekstil- og næringsmiddelindustri mot et fullstendig sammenbrudd. Og

mulighetene til slike skritt har vi bevart i Norge.

150 Utviklingen bekrefter derfor at det norske folk handlet riktig da det sørget for at beslutningsmyndigheten over de økonomiske og politiske forhold i Norge skal være hos de folkevalgte norske organer. Derfor består mulighetene fullt ut til å mobilisere folket mot ethvert forsøk på å føre utviklingen i en annen retning i framtida.

155 Folkebevegelsen mot EEC var den hittil største samling av folkets krefter mot den innen- og utenlandske storkapital. På liknende måte må hovedfronten dannes også i andre viktige kamper som vi har foran oss. Folket mot storkapitalen, slik det ble formulert i problemstillingen i Norges Kommunistiske Partis Program i en menneskealder. Aldri har vi sett tydeligere enn nå hvor riktig denne problemstillingen er.

160 Kampen for å bryte ned storkapitalens makt kan komme til å foregå i mange etapper. Aksjeselskaper hvor den utenlandske kapitalen eier fra 20 til 100 % av kapitalen er øket fra 20 til 23 % av samtlige selskaper fra 1962 til 1968.

165 I industri og bergverk er de økt fra 31 til 36 %, i den elektroniske industri dominerer nå utenlandsk kapital 63 % av selskapene. I kjemisk industri 62 % og i varehandelen 52 %.

170 Det vil være en fremtredende oppgave å vende denne utviklingen. I særlig grad vil det i tida som kommer bli viktig å stenge de utenlandske monopolene ute fra de kjente og ennå ukjente oljeressursene på den norske kontinentalsokkelen. Hvis dette ikke skjer vil en tape mulighetene til å sikre at disse ressursene blir utnyttet slik at de kommer hele folket til gode, både de nålevende og de kommende generasjoner.

175 Det blir hevdet at Norge ikke har råd til å drive gjennom full nasjonal og samfunnsmessig utnyttelse av oljekildene. Det selvfølgelig svaret på dette er at Norge ikke kan ha råd til å gi fra seg denne retten.

180 Det er vel sannsynlig at en utnyttelse i den norske stats egen regi vil bety en langsommere framdrift, men det vil nettopp være en av de store fordelene ved en slik ordning. Her er det meget vesentlige sikringshensyn mot lekkasjer og forurensningskatastrofer som kommer inn, men også det at vi har å gjøre med

185 en ressurs som både i Norge og i global målestokk er begrenset, og som vi derfor
må se som en plikt å utnytte i et skånsomt tempo - og med maksimale positive
virkninger for hele folket.

For å gi de folkevalgte organer større mulighet til å virke inn på landets
190 økonomiske utvikling, vil det videre være nødvendig å nasjonalisere landets store
forretningsbanker og forsikringsselskaper og landets nøkkelbedrifter.

Det vil også være nødvendig å sette ut i livet det forslaget Norges
Kommunistiske Partis sentralstyre la fram for regjeringen den 17. februar 1972.
195 Dette forslaget hovedinnhold er at bedrifter som setter i verk masseoppsigelser
eller planlegger nedleggelse, skal settes under offentlig administrasjon for å sikre
de ansattes interesser, og for å hindre at eiere av slike bedrifter kan føre en
bedriftspolitik som utløser plutselige og alvorlige samfunnsmessige skader.

200 Det er umulig å få et riktig bilde av den politiske utviklingen i Norge i den
seinere tid uten å ta i betraktning den vekselvirkning som har foregått mellom
objektive forhold og begivenheter, og den organiserte bevisste inngripen.

Uten den brede folkebevegelsen kunne folket ikke seiret i kampen mot EEC-
205 innlemmelse. Uten Sosialistisk Valgforbund kunne ikke den sterke
forskyvningen innenfor norsk arbeiderbevegelse funnet sted, og triumfen ved
stortingsvalget ville vært av atskillig mindre format.

Ved løsningen av store spørsmål er graden av enhet mellom de grupperinger og
210 krefter som står positive til saken alltid en avgjørende faktor. Enhetsspørsmålet
reiser seg på forskjellig måte fra tid til tid, fra situasjon til situasjon Det kan stille
seg høyst forskjellig fra land til land. Tradisjonelt dreier det seg først og fremst
om behovet for aksjonsfellesskap mellom arbeiderbevegelsens revolusjonære og
reformistiske fløy, som regel vil det si mellom kommunister og
215 sosialdemokrater.

Når arbeiderbevegelsens venstrefløy selv er splittet i stridende grupperinger blir
spørsmålet mer komplisert, og i Norge har dette vært et alvorlig problem i lengre
tid. Denne situasjonen har gitt høyresosialdemokratene lett spill. Den har gitt
220 dem en maktstilling og en kontroll over norsk arbeiderbevegelse som har skapt
uhørt store skadevirkninger.

225 Det er vel knapt noe spørsmål som gjennom årene har vært gjenstand for så mye grundig behandling og diskusjon i Norges Kommunistiske Parti som enhetsspørsmålet. Det har også vært årsak til uenighet og splittelse hos oss. I de seinere årene har imidlertid partiet fulgt en bestemt og enhetlig kurs. Denne kursen har vært bestemt av følgende erkjennelser:

230 1. De sosialistiske venstrekreftene har i praktisk talt all aktuell politikk de samme standpunktene. Derfor bør de kjempe i felles front.

2. Til venstre for sosialdemokratiet er det bare behov for ett revolusjonært klassekampparti. De sosialistiske strømningene bør derfor samles i ett
235 handlekraftig parti på marxismens grunn.

Etter denne linje har partiets landsstyre og alle partiets organisasjoner arbeidet, og med særlig stor energi i den siste landsmøteperioden.

240 NKPs landsstyre reiste for første gang forslaget om å organisere et valgforbund av de sosialistiske venstrekreftene under sitt møte den 25. og 26. april 1970. Samtidig ble det oppfordret til praktiske initiativ over hele landet til å få opprettet felleslister ved kommunevalget 1971, som ledd i arbeidet for å komme fram til et landsomfattende forbund. Dette opplegget ble bekreftet ved et
245 vedtak på partiets landsmøte 23. - 25. april 1971 hvor det bl.a. het:

"Vi har en situasjon med mange farer, men også med store muligheter for det arbeidende folk. De sosialistiske venstrekreftene kan få utløst disse mulighetene bare ved å overvinne sin splittelse. De må samlet reise et sosialistisk alternativ til
250 storkapitalens politikk som i dag allierer krefter fra Høyre til toppledelsen i DNA og LO."

På dette tidspunktet var lokale forhandlinger alt i gang i et stort antall kommuner, og som kjent lyktes det å få organisert samarbeidslister i 70
255 kommuner, og med SF som deltaker i 48 av disse kommunene.

Kommunevalget resulterte i sterk framgang både for NKP, SF og samarbeidslistene, og i sitt møte like etter valget den 9. og 10. oktober la partiets landsstyre kursen videre med et vedtak hvor det bl.a. het:

260 "Det videre arbeidet for å bygge opp et sterkt sosialistisk alternativ ved valgene

265 har dermed fått en solid basis. Norges Kommunistiske Parti vil fortsette å forsterke sitt arbeid på dette viktige området. Mulighetene er åpnet for en fullstendig forandring av situasjonen innenfor arbeiderbevegelsen.

270 Sentralstyret vil ta nye initiativ for å samle de sosialistiske venstrekreftene til landsomfattende organisert samarbeid, og mener det er mulig å skape et avgjørende gjennombrudd ved stortingsvalget i 1973.

Med sikte på dette vil Norges Kommunistiske Parti gå inn for å opprette et koordinerende sentralt organ for de samarbeidende sosialistiske kreftene."

275 Den videre utviklingen fram til stortingsvalget går jeg ikke nærmere inn på. Representantene har fått lagt fram en fyldig dokumentsamling om hele denne utviklingen. Jeg vil bare understreke at det er grunn for landsmøtet å slå fast med tilfredshet at partiet på alle plan har utfoldet en omfattende aktivitet i denne perioden som fikk stor betydning for det resultatet den sosialistiske venstrebevegelsen nådde den 12. april i år, da Sosialistisk Valgforbund ble
280 opprettet.

Ved dette landsmøtet kan vi glede oss over at en sak som i årrekker har stått i forgrunnen for våre bestrebelser er blitt ført fram til løsning. Det sosialistiske venstresamarbeidet er blitt en realitet, men ikke bare det, det er på denne korte
285 tid vokst fram et fellesskap som er usedvanlig godt sammensveiset. La oss gjerne lykkønske hverandre med dette resultatet.

Det ville være uriktig å si at denne prosessen har foregått uten problemer. Nominasjonsprosessen var et av de vanskeligste praktiske problemer vi måtte
290 løse, og det kunne uten videre slås fast at NKP her gjorde betydelige innrømmelser. Med førsteplass i to av de 19 fylkene og derav bare en i et noenlunde sikkert fylke, var det klart at partiet fikk en vesentlig svakere plassering enn den egentlige styrkefordelingen skulle tilsi.

295 Det er imidlertid viktig å tilføye at partiets landsstyre og landskonferanse på forhånd var innstilt på å vise stor elastisitet på dette feltet, men likevel fantes det et minimum som partiet ikke kunne fravike, og som heller ikke ble fraveket.

300 Hvorfor inntok vi denne elastiske holdningen? Bør ikke samarbeidet baseres på likeverdighet i alle forhold uten innskrenkninger for noen og favorisering av

andre partnere? Jo, dette er utvilsomt riktig. Men en ting er hva som prinsipielt er riktig og ønskelig, en annen ting hva som er praktisk mulig. På dette feltet som på mange andre har vi veid det som er mer vesentlig mot det som er mindre
305 vesentlig. For oss er hovedsaken at Sosialistisk Valgforbund ble opprettet på et holdbart politisk grunnlag. Vi var derfor i det lengste innstilt på å søke å hindre at en strid om nominasjonene skulle få felle hele samarbeidet.

Vi har hele tiden vært klar over at den største vanskelighet for å få et omfattende
310 samarbeid i gang på den sosialistiske venstrefløyen, har vært virkningene av den antikommunistiske propaganda. Vi visste at selv i den situasjon hvor samarbeidet er i ferd med å bli virkelighet, gjør disse virkningene seg fortsatt gjeldende, og for mange innenfor Valgforbundet var det en reell frykt for at kommunister på de første plassene ville begrense mulighetene for å få den
315 tilslutningen som ellers ville være mulig.

Nå, etter valget, viser resultatene at denne frykten var uberettiget. De gode valgresultatene i Nord-Trøndelag og Hedmark er derfor et godt argument for at det i framtida ikke på noe felt må gis plass for noen som helst
320 forskjellsbehandling. Dermed er vi nådd ytterligere et skritt videre i enhetsprosessen.

I utarbeidelsen av det politiske grunnlaget for Sosialistisk Valgforbund, viste det seg at meningsforskjellene ikke på noen punkt var større enn at de ganske lett lot
325 seg overvinne.

Dermed kan vi si at den prosessen som det tok så lang tid å få startet, har utviklet seg overordentlig lett og hurtig da den først kom i gang.

330 Nå står vi ved begynnelsen av en ny viktig fase i utviklingen av den sosialistiske venstrefronten. Alle parter har utarbeidet et materiale som tilsammen danner et meget omfattende diskusjonsgrunnlag, og i de kommende måneder skal dette bli behandlet i våre grunnorganisasjoner.

335 NKPs diskusjonsopplegg er lagt fram av et enstemmig landsstyre. Jeg skal ikke gå utførlig gjennom det her, men bare sammenfatte noen av de synspunkter som jeg synes er helt sentrale.

1. Sosialistisk Valgforbund har skapt en ny situasjon i norsk arbeiderbevegelse

og i norsk politikk. Et tilbakefall til de gamle tilstander, til den gamle splittelse, kan bare ødelegge muligheter som nå vil åpne seg, derfor må alt settes inn på å hindre det hvis slike farer skulle oppstå.

345 2. Målsettingen å samle de sosialistiske strømningene i ett marxistisk parti, gir det eneste riktige perspektiv, og må være rettledende for den videre utvikling.

3. Organisatorisk samling til ett parti kan først skje når alle vesentlige prinsipielle spørsmål er avklaret, og det er oppnådd enighet om partiets ideologiske
350 grunnlag.

Jeg tror ikke det vil være heldig å sette bestemte tidsrammer for denne diskusjonen. Den ideologiske og politiske enighet vil egentlig være bestemmende for hvert skritt videre, og vi må bruke den tid som er nødvendig
355 for å nå fram til enighet. Spørsmål som har en tendens til å låse fast meningsforskjeller bør settes til side og tas fram på et seinere tidspunkt. En forsert diskusjon kan lett komme til å stille meningsforskjellene i forgrunnen, men det er fellesgrunnlaget som hele tida må være i forgrunnen, og dette fellesgrunnlaget må vi bestrebe oss på å utvide i størst mulig tempo.

360

Vi bør altså unngå fastlåste tidsrammer, fordi de i stedet for å fremme en hurtig sammensmelting, kan komme til å fremme en hurtig utvikling til avskallinger og ny splittelse.

365 Det er imidlertid også andre grunner til at vi ikke bør stille den fullstendige organisatoriske samling som det avgjørende spørsmål i den situasjonen vi er oppe i nå.

370 Med Sosialistisk Valgforbund har vi skapt noe nytt i norsk arbeiderbevegelse og i norsk politikk. Denne nyskapningen har gitt enestående resultater, og kanskje vi finner en del av årsaken til dette nettopp i den formen vi har valgt. Det er romslighet og toleranse i Sosialistisk Valgforbund, og det har vært noe av en mangelvare i norsk partipolitikk.

375 Vi vet selv, at våre tilhengere vet at vi ikke har de samme synspunkter i alle spørsmål innenfor SV, men dette har ikke fått hindre opprettelsen av vår enhetsorganisasjon som setter det vi er enige om i forgrunnen uten forsøk på å slå ned de divergerende synspunkter. Dette er noe ganske enestående og

380 oppsiktsvekkende nytt for folk.

Men så kan vi spørre: Har Valgforbundet nådd grensen for sine muligheter? Nei, det kan umulig være tilfelle. Det er åpenbart at oppbruddstendensene fortsatt gjør seg gjeldende med stor styrke i vårt politiske liv. Nye hundretusener
385 søker etter et holdepunkt de kan ha tillit til. I denne situasjonen må det være riktig å bevare størst mulig bevegelsesfrihet i SVs organisasjonsstruktur. Det er ingen svakhet, men en styrke i dag at en innenfor Valgforbundet finner flere grupperinger som har særspunkter, men arbeider i samme retning.

390 Det ser derfor fra forskjellige synsvinkler ut til å være den beste og mest hensiktsmessige vei å gå at en skritt for skritt bygger Valgforbundet ut til en organisasjon som etter hvert på stadig flere felter overtar partienes funksjoner. Det er dette som skjer når SVs Stortingsrepresentanter trer fram som én og ikke som tre forskjellige grupper, når vi har foreslått at kommunestyregruppene skal
395 slås sammen til en fellesgruppe, når vår faglige virksomhet blir samordnet under ett faglig utvalg, når vi foreslår at nominasjonene til neste kommunevalg skal foregå i fellesskap, når vi går inn for å bygge SV opp som en gjennomført demokratisk organisasjon med en besluttende kongress som høyeste myndighet osv.

400

Dvs. at vi til enhver tid må utvikle organisasjonsmønsteret i Sosialistisk Valgforbund slik at det gir det dekkende uttrykk for den grad av ideologisk og politisk enhet vi er nådd fram til.

405 Kanskje dette er en vei som krever noe mer tid før vi når fram til full organisatorisk samling. Men det er en sikrere vei, det er en måte som gir oss større mulighet til å løse mer dyptgående det splittelsesproblemet som har herjet så stygt med oss som utgjør venstresiden i arbeiderbevegelsen.

410 Og denne gangen må vi løse det skikkelig, slik at det holder.

Vi står altså foran en krevende diskusjon om utviklingen av vårt nyvunne sosialistiske fellesskap. Dette er nå det viktigste spørsmål å avklare for oss og for alle de sosialistiske kreftene i norsk arbeiderbevegelse. Hvis vi lykkes godt i
415 denne saken, hvis vi finner fram til de riktige og tjenlige løsningene, så vil gjennombruddet fra Stortingsvalget bli ført videre med den største styrke. Vi kan ikke ha noen mindre målsetting, enn å vinne flertallet i arbeiderbevegelsen,

og på alle måter bli bevegelsens ubestridte ledende kraft.

420

Det er i denne utvikling framtida for den norske arbeiderbevegelse blir avgjort. La oss gå videre med den styrke og sikkerhet som har preget oss i hele vår kamp for enheten fram til nå.

425

Resultatet vi vant ved Stortingsvalget i september, endevendte ganske ettertrykkelig forholdene i vår arbeiderbevegelse. Vi oppnådde 11, 2 % av stemmene mot Arbeiderpartiets 35, 4 % og det medførte ganske enkelt at det ikke lengre er mulig for Arbeiderpartiets ledelse å betrakte de sosialistiske venstrekrefter fra en posisjon som fra himmel til avgrunn. De

430

sosialdemokratiske ledere burde ha tatt kontakt med jorda etter EEC-avstemningen i fjor, men det var tydelig at de fortsatt svedde på illusjoner. Ved stortingsvalget gikk de til gjengjeld i bakken så det smalt.

435

I Stortinget er det nå et knapt flertall av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Valgforbund. Dette burde åpne visse muligheter til å gjennomføre omleggingene i norsk politikk til fordel for det arbeidende folk, men det er ikke sikkert at det vil gå slik. Begynnelsen er ikke lovende, og det kan vise seg at Arbeiderpartiets regjering snart beveger seg i de samme gamle sporene, og gjennomfører en regelrett borgerlig politikk.

440

Fra Sosialistisk Valgforbund har vi erklært at vi ville støtte opprettelsen av en regjering fra Arbeiderpartiet. Det har vi også gjort, men det betyr ikke at vi vil støtte denne regjeringens politikk uansett hva den kommer til å foreta seg.

445

Arbeiderpartiets ledelse, regjeringen og stortingsgruppen, som forøvrig kan komme til å vise seg som 3 stridende fraksjoner, bør nå innstille seg etter realitetene i situasjonen etter valget. De mangler 16 representanter for å ha flertall i Stortinget - disse representantene er det Sosialistisk Valgforbund som har, og dette bør snarest gå fullt opp for toppene i Arbeiderpartiet.

450

Vi har selv en realistisk holdning til situasjonen i Stortinget og til de muligheter den gir. Vi regner ikke med, og stiller naturligvis ikke noe krav om at Arbeiderpartiet skal følge Sosialistisk Valgforbunds program. Like selvfølgelig må det være at Arbeiderpartiet ikke tiltar seg å regne med SVs automatiske støtte til sitt program og sin politikk.

455

Situasjonen tilsier at Arbeiderpartiet må søke støtte, og dermed et visst samarbeid i Stortinget med Sosialistisk Valgforbund. Men samarbeid innebærer
460 gjensidig støtte, og Arbeiderpartiets ledelse bør merke seg det.

Sosialistisk Valgforbund vil ikke bli noe stemmekveg for Arbeiderpartiet. Vi vil bruke all den styrke vi har til å drive fram de saker som fører norsk politikk ut av
465 utføret, og det finnes saker hvor vi krever at Arbeiderpartiet nå innstiller seg på å være med på skikkelige løsninger.

DNA-regjeringen og Arbeiderpartiets stortingsgruppe bør derfor snarest innstille seg realistisk til den situasjonen Stortingsvalget har skapt.

470 En av de alvorlige styrkeprøver vi står overfor vil være kampen for innfrielse av kravet som Sosialistisk Valgforbund fremmet som en av sine hovedsaker foran stortingsvalget. Det gjelder kravet om å fjerne momsen på alle matvarer.

Siden Norges Kommunistiske Parti reiste dette kravet, like etter at
475 momssystemet var satt i kraft, har det samlet stadig større tilslutning ute i folket.

Momsforsvarerne sier at det vil koste for mye å gjennomføre denne reformen. Vi godkjenner ikke en slik problemstilling Det dreier seg om en sosialt
480 nødvendig reform, om en påkrevd omfordeling av skattebyrdene. Momsbeskatningen har ytterligere forsterket den langvarige tendensen til å la lønnstakerne og de økonomisk dårligst stilte gruppene i folket bære en stadig større del av skattene. Prispolitikken og skattepolitikken er gjennomført slik at en nå kan snakke om en regelrett utplyndring av arbeidsfolk. Denne politikken
485 har sprengt alle grenser, nå må den slås tilbake.

Så sant Arbeiderpartiet akter å ta hensyn til valgresultatet og til den stemning i denne saken som er helt dominerende ute på arbeidsplassene, kan denne reformen bli gjennomført i løpet av et kort tidsrom.

490 Både LO og Arbeiderpartiets ledelse vil nå gjøre klokt i å skaffe seg skikkelige informasjoner om arbeidsfolks holdning til denne saken. Forsøkene på å avspise momskravet med en innskrenkning til å gjelde for enkelte varer blir avvist over alt. Det kan på mer enn en måte komme til å bli kostbart å overse disse realiteter.

495

Det er uro og utålmodigheten vokser hurtig ute på arbeidsplassene. I fagforening etter fagforening, i samorganisasjonene og på forbundslandsmøtene
500 er det en udiskutabel holdning. Lønnstakerne er ført bak lyset så mange ganger, og har betalt så dyrt for pris- og skattepolitikken at de nå ikke godtar noe mindre enn en fullstendig innfrielse av momskravet.

Jo lengre denne reformen blir hindret, jo større vil presset og omkostningene
505 komme til å bli. Åpne aksjoner og regulær streikeutvikling er alt drøftet på mange arbeidsplasser, og kan komme til å slå ut i et omfang som savner sidestykke i etterkrigstida i Norge.

Norges Kommunistiske Parti og våre forbundsfeller i Sosialistisk Valgforbund
510 vil på alle måter understøtte en slik kampbevegelse og vil med full konsekvens føre momskravet fram i Stortinget. Hvis Arbeiderpartiet skulle velge å sette regjeringen på spill for å stanse dette kravet, må den selv ta ansvaret for de konsekvensene dette måtte få.

515 Kamerater.

Jeg har i denne innledningen betont sterkt de positive hovedtendensene i utviklingen nå. Det betyr ikke at det ikke finnes alvorlige farer.

520 I vårt eget land har vi i det siste sett hvordan undergrunnsorganisasjonen Libertas igjen aktiviserer seg og varsler skjerpet kamp. Det er mye i den måten disse kreftene nå igjen trer fram på som vi drar kjensel på. Det minner om metodene og atmosfæren de skapte 20-25 år tilbake i tida.

525 Vi ser de samme mørke kreftene også dukke opp på andre felter. De forsøker å repetere gamle framstøt for å kriminalisere Norges Kommunistiske Parti og kommunistene. Og vi skal ta dem alvorlig. Men samtidig vet vi at 1973 er ikke 1949. Kreftene er annerledes fordelt. Denne gangen er det klare muligheter til at det blir vi og våre forbundsfeller som kommer til å være på offensiven, og disse
530 mørke antikommunistiske kreftene som kan bli drevet over i isolasjon.

Tildelingen av Nobels fredspris i år gir en klar illustrasjon av hvor forandret situasjonen er blitt.

Nobelkomiteen har i grunnen ikke gjort annet i år enn hva den har gjort mange ganger tidligere. Tildelingen av fredsprisen til Nixons utenriksminister Kissinger er en hån mot hele fredsprisens ide, men det er ikke på noen måte en grovere forhånelse enn den Nobelkomiteen gjorde seg skyldig i t. eks. i 1953, da
540 fredsprisen ble gitt til den amerikanske general Marshall. Mannen bak den imperialistiske Marshallplanen.

Den gang var det imidlertid bare kommunister og noen til som protesterte, og bortsett fra kommunistenes demonstrasjoner, ble Nobelkomiteen ikke på noen
545 måte skandalisert. Tvert imot, Stortinget og pressen applauderte sammen med den amerikanske regjering.

Denne gangen er det bare den amerikanske regjering som applauderer, og den applausen blir jo svært spinkel, ettersom den amerikanske regjering etter hvert er
550 blitt nokså innskrumpet.

Hva er det som har skjedd? Jo, det er skjedd en total stemningsforskyving, en dyptgående omgruppering i de folkelige kreftene.

555 Bare en del blant Nobelkomiteens flertall har ikke oppfattet disse forandringene. De lever og handler fortsatt i den kalde krigens atmosfære, og er derfor også ute av stand til å forstå bl.a. den voldsomme reaksjonen Nobelkomiteen har møtt.

560 Jeg er ganske sikker på at den forbauselse Åse Lionæs gir uttrykk for er ekte. Hun føler seg forrådt og forlatt, og det er hun jo også av en del av sine tidligere medsammenborere.

Forsåvidt gjenspeiler alt dette den situasjon som i overveiende grad er
565 fremherskende internasjonalt. Det er betydelige farer, og de holder levende for oss de forpliktelser vi har til å opprettholde en sterk solidarisk kampberedskap.

Situasjonen i Midtøsten er en alvorlig påminnelse om at nasjonal undertrykkelse og okkupasjon av fremmed territorium uunngåelig utløser krigerske konflikter.
570 Det finnes ingen annen løsning på det eksplosive midt-øst-problemet enn at Israel trekker sine militære styrker tilbake fra alt det arabiske territorium de har besatt gjennom militære felttog, og at det blir funnet en løsning på palestina-problemet som sikrer at jøder og arabere blir tilkjent likeverdige

575 nasjonale rettigheter. Vi støtter derfor alle initiativ i denne retning, og håper den
inngåtte våpenhvile vil åpne veien til en slik ordning som kan innebære en varig
fredsløsning i dette området.

Fra dette landsmøtet retter vi også oppmerksomheten mot andre områder i
580 verden som vi følger med levende oppmerksomhet og solidaritetskjenne.

Vi retter igjen vår hyldest til det vietnamesiske folk som gjennom sin heroiske og
offervillige kamp i årtier har slått tilbake sine mektige fiender.

585 Samtidig ser vi de trusler som fortsatt opprettholdes i Sør-Vietnam gjennom
militær opplading og provokasjoner, og ved at det sørvietnamesiske
marionettregimet fortsatt holder 200.000 vietnamesere i sine fengsler og
konsentrasjonsleirer.

590 Vi stiller oss bak kravet om en øyeblikkelig frigivelse av alle de politiske fangene.
Vi krever av den norske regjering at den aktivt tar skritt for å støtte det
Vietnamesiske folket i denne avgjørende sluttfasen, slik at Paris-avtalene kan bli
satt ut i livet og freden og friheten endelig bli sikret i Vietnam og i hele
Indochina.

595 Vi sender også våre solidariske kamphilsener til det chilenske folk, og uttrykker
vår skarpeste fordømmelse av det militære terrorregimet som ved hjelp av
fremmed innblanding og undergraving fikk slått ned den sosialistiske
folkefronten og det chilenske folkestyret.

600 I denne hendingen ligger det en ny alvorlig advarsel til de sosialistiske og de
bredeste demokratiske krefter i alle land. Kapitalismen og de reaksjonære krefter
den støtter seg på innebærer en konstant trussel mot alle progressive krefter,
mot all demokratisk bevegelse. Slik var det i Spania, slik var det i Hellas, slik var
605 det i Chile og andre land, slik er det også i Norge.

Spørsmålet om å finne motforholdsregler som i tide kan nøytralisere disse farlige
kreftene stiller seg derfor med stadig større tyngde etter hvert som de
demokratiske kreftene vokser og det reaksjonære kapitalistiske mindretall føler
610 sin makt truet.

Kapitalismen er på retturen, og en gammel erfaring blir oftere og oftere gjentatt.

615 Når demokratiet ikke lenger er tjenelig til å opprettholde storkapitalens makt, griper dens representanter til militærmakt og åpen undertrykkelse.

Vi må studere de bitre erfaringer som de sosialistiske og brede demokratiske krefter har høstet i land etter land, og vi må ta åpent opp og gå til angrep på de farer vi ser i vårt eget land. Jeg vil ikke forsøke å gjøre noen sammenfatning på
620 dette feltet nå, men jeg vil understreke det vi alle vet, at slike latente trusler finner vi i vårt eget samfunn først og fremst i den utenlandske og innenlandske storkapital, i landets reaksjonære offiserskorps, i det utålelige politiske overvåkingspolitiet, og i Norges medlemskap i NATO. Der har vi fienden, og la oss ha vår fulle oppmerksomhet på den.

625

Dermed har jeg også fått understreket de viktigste positive kampmålene i de årene vi har framfor oss.

Framfor alt blir oppgaven å reise de bredeste lag av folket vårt til klare framstøt
630 for å sikre og utvide demokratiet, både på det økonomiske og politiske felt, for at Norge skal bli et godt land å leve i.

Hvilke muligheter har vi til å nå resultater som betyr noe? Jeg tror vi har gode muligheter.

635

Kamerater.

Partiets 14. landsmøte runder av et halvt hundreårs arbeid i kamp i det arbeidende norske folks tjeneste. Da Norges Kommunistiske Parti ble grunnlagt
640 4. november 1923 skjedde det som et nødvendig brudd med den sosialdemokratiske reformismen. I hele denne 50 års periode partiet nå har bak seg, har det kjempet konsekvent på den revolusjonære sosialistiske arbeiderbevegelsens grunnlag, det grunnlaget som fremfor alt er lagt av Marx, Engels og Lenin.

645

I alle disse årene har partiet vært en fortropp i norsk arbeiderbevegelse. I arbeiderklassens kamper for økonomiske og sosiale framskritt, i kampen for å utvide folkets demokratiske rettigheter, i kampen for landets frihet og nasjonale selvstendighet, i kampen for å løfte sosialismens fane over norsk
650 arbeiderbevegelse, der har kommunistene vært i forreste rekkene. Slik er partiets historie.

Denne historien kan fortelle om mange vanskelige oppgaver, om harde
655 perioder. Den kan også fortelle om feilsteg. Men framfor alt vitner den om
hvordan det kommunistiske parti, selv om det er lite, kan sette sterke merker
etter seg i sitt folk og sitt samfunn.

La meg til slutt få uttrykke min hyldest til de trofaste utholdende klassebevisste
660 og sterke menneskene som har kjempet partiet fram gjennom disse årene. Og la
meg holde dem fram som eksempler for alle oss som skal føre disse stolte
tradisjonene videre i de mulighetsrike årene vi har foran oss.

Kilde

665 Norges Kommunistiske Partis 14. landsmøte 2.-4. november 1973. Oslo 1973.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/i-kamp-for-sosialistisk-enhet>

670

675

680

685

690